

nas efter 5 r, 20 r och 26 n. Bistavarna i 38 t ha ej iakttagits. Runföljden 40—48 skadad; se fig. 452. 49 i, 50 a; sk saknas efter 67 n. 72 i. 78 t har bst endast till vänster. Ett u är tillagt omedelbart före 81 n. Sk saknas efter 83 n. — I Celsius' läsning saknas runföljderna 1—7 och 35—83. — Dybeck: Sk efter 20 r två punkter; bst i 38 t ha ej iakttagits, ej heller runan 57 i. Omedelbart före 81 n har ett u tillagts. Sk saknas efter 83 n.

Stenen är rest efter föräldrarna av deras tre söner *Liutr*, *Protti* och *Auðviðr*. Om det på östnordiskt område sällsynta namnet *Liutr* se U 1016. *Protti* är hittills belagt på ytterligare fyra svenska runstenar (Sö 115, 200, U 17 och 485); om detta namn se Sö 200. — Skrivningen *opuiþr* återger sannolikt ett mansnamn *Auðviðr*; diftongen är sålunda enkeltecknad liksom i *opmontr*, *Auðmundr*. Jfr skrivningen *oþþiarn*, *Auðbiorn* på U 1062. *Auðviðr* har varit ett mycket ovanligt namn. Det finnes eljest icke belagt i runinskrifterna och var också under medeltiden sällsynt. Faderns namn har utan tvivel varit *Biorn*. Runföljden 53—59 *fastiþi*, som innehåller moderns namn, åsyftar säkert ett *Fasthæði* (ack.). Kvinnonamnet *Fasthæðr* är hittills känt endast från U 1132. Om namn sammansatta med adjektivstammen *fast-* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 99 f.

Gimostenen är signerad av ristaren *Auðmundr*. Samma ristarnamn möter oss på den närbelägna U 598 i Hökhuvuds socken. Avståndet mellan de båda ristningarna är endast omkring 7 km. Namnet *Auðmundr* har tydligen varit sällsynt; utom på U 1132 och 598 förekommer det endast en gång på en uppländsk runsten, nämligen på U 951. Dessutom är det belagt på Sö 209. Om ristaren och om namnet se U 598 och där citerad litteratur.

I likhet med U 598 är U 1132 något otympligt formulerad. Ristaren har, av äldre läsningar att döma, uteglömt ett *uk* emellan 52 n och 53 f. Däremot har han, säkerligen av misstag, satt in ett *uk* mellan 20 r och 23 þ.

U 1132 har, då den var oskadad, gjort ett ganska ståtligt intryck.

Peringskiöld tolkar inskriften på följande sätt: »Liuder och Throtte sampt Oddwed, de låto upskrifwa sin faders Biörns, sampt sin moders Fastids åminnelse. Uddmund uthhögg Runeritningen.»

1133. Norrby, Morkarla sn.

Litteratur: B 577, L 275. J. Bureus, Fa 6 s. 192 n:r 136 (Rhezeliu), Fa 5 n:r 262; J. Rhezelius, *Monumenta Uplandica* (F c 6), s. 222 (tryckt i UFT h. 32, 1915, s. 76), F l 1 n:r 8; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 120; S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942* (ATA).

Avbildningar: Rhezelius, teckning i F c 6 (återgiven i UFT h. 32), teckning i F l 1; P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 577).

Om denna sedan länge försvunna runsten lämnar Rhezelius i *Monumenta Uplandica* följande upplysningar: »Nordan för Norby byn i en suedh står denne sten versus orient. sten är grå och oiämpner.» Fa 6: »Morkara Sochn Widh Norby i en Swedh.» F l 1: »Morkara Sochn. J Een Swedia nordan om Norby». I Peringskiölds *Monumenta* finnas följande anteckningar om U 1133 och 1134: »Norrby. I denne Sochn finnes allenast två små Runstenar på Norrby ägor uthi en Skogshage norr om byn, fordom uprättade, men nu begge defect och sönderslagne». På det i *Monumenta* inklistrade träsnittet finnes bläckanteckningen: »Norby skogshage norr om byn» (B 577: »Morkare Sockn. Norrby»; L 275: »Norrby, N. om byen»). U 1133 har senare sökts förgäves.

Höjd omkring 1,25 m., bredd (nedtill) omkring 0,45 m.

Inskrift (enligt Hadorph, med det inom [] supplerat efter Rhezelius):

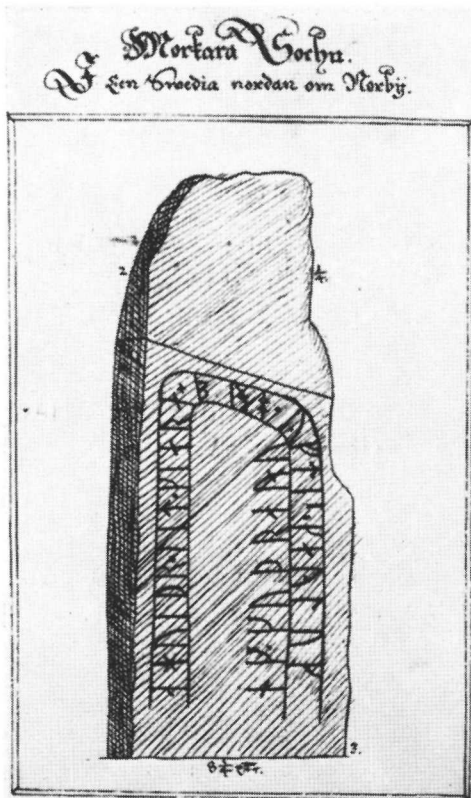

Fig. 453. U 1133. Norrby, Morkarla sn.
Efter teckning av Rhezelius i F 1 1.

ahuiþr · lit · kiara · bro · [yf]tir · karluk ok · kupuar[u]
5 10 15 20 25 30 35

Agviðr let gera bro æftir Karlung ok Gudvaru.

»Agvid lät göra bro efter Karlung och Gudvar.»

Rhezelius i F a 6: ahuiþr · lit · kiara · bro × yftir · karluk nk · kupraru. Hadorph: ahuiþr · lit · kiara · bro - - tir · karluk ok · kupuari. Det är att märka, att runan 22 r av både Rhezelius och Hadorph återges som ett svensk-norskt s (l). Runan 37 uppfattas av Rhezelius som u; då Hadorph undersökte inskriften hade stenen brustit, och det är troligt, att bst då hade skadats eller gått förlorad i brottsprickan.

Alla tre namnen i U 1133 ha tydligen varit sällsynta. Om Agviðr se U 945. Samme man har också låtit resa U 1134. Namnet Karlunga är såvitt känt endast belagt på ytterligare en svensk runsten, nämligen på Drävlestenen i Altuna sn (U 1164). Om denna namntyp se Nordisk kultur 7 (1947), s. 55. O. von Friesen lämnar i UFT h. 39, s. 360 följande uppgifter om namnet: »Karlung är även eljest känt från Uppland under vikingatiden men synes ha en något vidsträcktare utbredning under medeltiden, då det också träffas i Dalarna, Småland och Bohuslän. Namnet är mest bekant genom det roslagska lokalhelgonet St. Karlung, som givit sitt namn åt Karlungskyrkia eller Karlung, nu Söderby-Karls socken norr om Norrtälje.» — I runföljden 31—37

återfinnes troligen kvinnonamnet Gudvar; detta namn finnes sannolikt också på Sö 262. Eljest är det icke känt från våra runinskrifter.

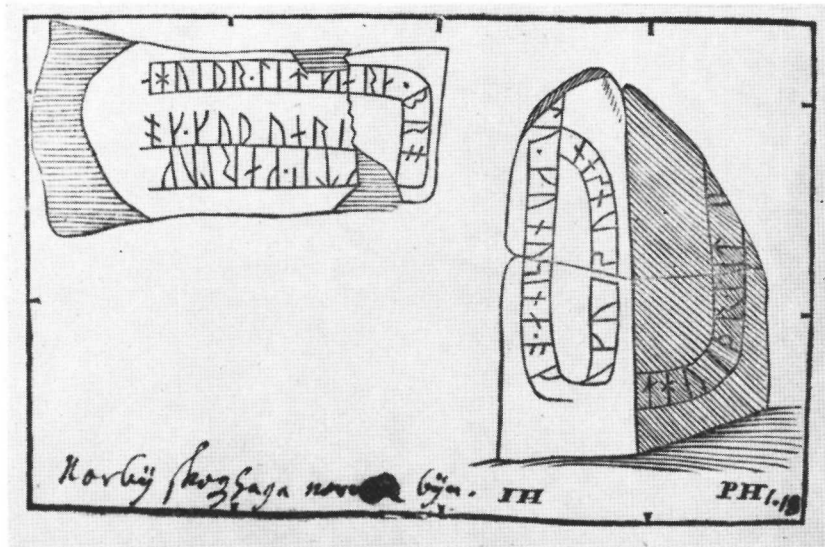

Fig. 454. U 1133 Norrby och 1134 Söderby, Morkarla sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 577).

U 1133 har väl ursprungligen stått rest invid den »bro», som Agvid enligt inskriften har låtit göra. »Bron» har i så fall legat strax N om Norrby, i närheten av landsvägen Knaby stn—Morkarla k:a.

1134. Söderby, Morkarla sn.

Pl. 116.

Litteratur: B 577, L 276. J. Bureus, F a 6 s. 192 n:r 137 (Rhezeliu), F a 5 n:r 263; J. Rhezelius, Monumenta Uplandica (F c 6), s. 222 (tryckt i UFT h. 32, 1915, s. 76), F l 1 n:r 9; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 120; E. Almgren, Brev till C. Silwer den 30/7 [1910] (ATA); S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Äldre avbildningar: Rhezelius, teckning i F c 6 (återgiven i UFT h. 32), teckning i F l 1; P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 577).

Den fragmentariskt bevarade runstenen står nu rest i trädgården till lägenheten Söderby n:r 6, 12 m. SSV om boningshuset. Lägenheten gränsar till Horsbol under Norrby. Platsen är utmärkt på Ekonomiska kartbladet »Söderby» (1954).

Rhezeliu ger i *Monumenta Uplandica* följande upplysningar om U 1134: »Denne sten står luta nordan södherby i tädh melan horsbole gärdet och Södherbyes gärder, är grå vender sigh skrifften Nor.» F a 6: »i Söderby tädh melen Horsbole och Söderby». F a 5: »Morkarla Söderby». F l 1: »Morkara Sochn. Melan Horsbole och Söderby i Tädh.» Om uppgifterna i Peringskiölds *Monumenta* se U 1133. — Stenen var sedan under lång tid försvunnen. Den omtalas åter först år 1910 i ett brev från E. Almgren, Knaby, till »Pastor Silwer, Alunda». Almgren skriver: »I detta sammanhang vill jag även meddela att fragment af en runsten för några år sedan fans i Söderby, det var ett stycke af vid pass en quadratals storlek, det fans då mellan Söderby handelsbod och Norrby småskola, alldeles intill där skraddare Johansson nu bor, där fanns invid landsvägen på den tiden, om det nu fins kvar vet jag ej, ett så kallat 'rör' ett stenkummel med några uppstående stenar, en af dessa uppstående stenar utgjordes af ett stycke af en runsten, var denna stått innan den blef sönderslagen var då omöjligt att utröna.»

Vid runinskriftsinventeringen i Uppsala län år 1942 hade stenen flyttats till sin nuvarande plats. I inventeringsberättelsen meddelas, att »fragmentet påträffades någon gång omkring år 1900, 15 m. NV om den plats där det nu står; det befann sig då i ett stenkummel vid den gamla landsvägen.»

Numera återstår endast nedre delen av den på två sidor ristade stenen.

Grå granit. Nuvarande höjd 0,90 m. Ristningsytornas bredd är 0,36 m. På den sida som innehåller inskriftens början, runföljden 1—7, är ristningen tydlig; på den andra sidan, där runföljden 18—27 har bevarats, har inskriften genom vittring blivit grund och delvis otydlig.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 577):

ahuiþr·l[et lu·kunu] sina·ok - ku[·sun sen]

Agviðr let . . . kunu sina ok . . . sun sinn.

»Agvid lät . . . sin hustru och (efter) . . . sin son.»

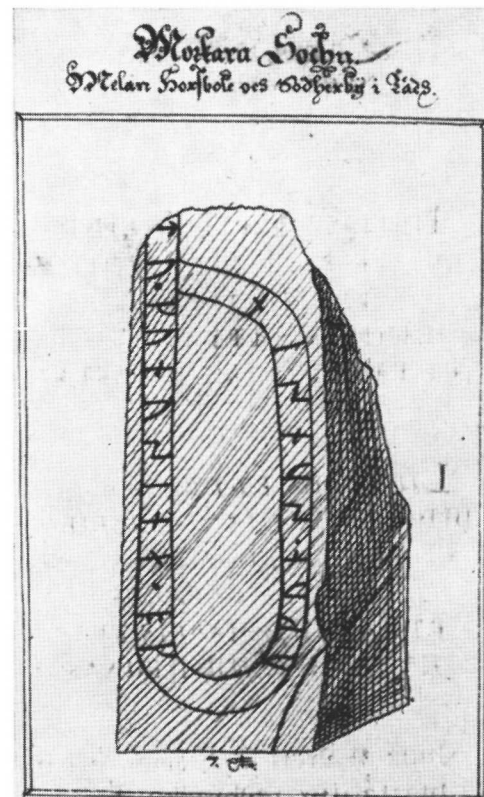

Fig. 455. U 1134. Söderby, Morkarla sn.
Efter teckning av Rhezelius i F l 1.